

Under våren 2010 genomförde Miljö & Hälsoskydd ett tillsynsprojekt gentemot tandläkare i Kungsbacka kommun. Projektet har haft en huvudsaklig inriktning att kontrollera att verksamheten bedrivs enligt gällande miljölagstiftning, samt öka kunskapsnivån.

Projektet leder förhoppningsvis också till att mängden kvicksilver som släpps ut till det kommunala reningsverket minskar.

Kungsbacka

Kolla på Kungsbacka

Miljö & Hälsoskydd
Rapport 3:2010

Tillsyn av tandläkare

För ökad kunskap och mindre
kvicksilverutsläpp

Sammanfattning

Miljö & Hälsoskydd har tillsammans med tandläkarklinikerna i Kungsbacka kommun genom detta projekt arbetat för att nå ett av Sveriges 16 miljömål Giftfri miljö.

Målet med projektet var att kontrollera att tandläkarklinikerna i Kungsbacka kommun bedrivs enligt gällande miljölagstiftning, vilket har uppfyllts. Dessutom har tillsynen medfört ökad kunskap om vilka miljörisker som finns när man bedriver tandvårdsverksamhet, samt förståelse för betydelsen av en väl fungerande amalgamavskiljare.

Förhoppningen efter detta projekt är att kvicksilverhalten i avloppsslammet kommer att minska.

Tillsynen av tandläkare är en del i arbetet för det nationella miljömålet Giftfri Miljö.

Bakgrund

Ett av Sveriges 16 miljömål är Giftfri miljö. Genom målet ska farliga ämnen begränsas kraftigt och till slut fasas ut. Kvicksilver är ett av de ämnen som är angivet som särskilt farligt ämne enligt EU:s kemikalielagstiftning. Kvicksilver är mycket lätttröligt i miljön och ansamlas i näringskedjan. I Kungsbacka kommun finns ett lokalt miljömål att utsläppen av tungmetaller som bly, kadmium och kvicksilver ska minska.

Amalgam innehåller kvicksilver och är ett av de viktigaste miljöproblemen inom tandvården. Det är få tandläkarmottagningar som använder amalgam numera, men problemet med kvicksilver kvarstår eftersom det finns patienter som har kvar gamla amalgamfyllningar som behöver behandlas eller tas bort.

Halten av tungmetaller i det slam som produceras i kommunens avloppsreningsverk minskar, utom för kvicksilver där halten är konstant.

Genomförande

Ett brev med information skickades till vad som kom att bli totalt 19 tandläkarobjekt i kommunen. Inspektionerna har varit föranmälda och utförts efter en checklista som Miljö & Hälsoskydd har tagit fram.

Efter inspektionen har checklistan skickats ut med eventuella krav på åtgärder. Förvaltningen har haft tillsyn på 18 objekt (det 19:e och sista kommer att inspekteras vid ett senare tillfälle).

Resultat

- 18 av 19 tandläkarkliniker har haft tillsyn av Miljö & Hälsoskydd.
- samtliga tandläkarkliniker har haft en godkänd amalgamavskiljare vid tandläkarstolen genom ett så kallat torrt system, eller via en central avskiljare (vätt system).
- 12 av 18 tandläkarkliniker hade brister i egenkontrollen. Det saknades rutiner för drift och skötsel av utrustning, till exempel amalgamavskiljaren. Ansvarsfördelning samt vad som görs vid en eventuell olyckshändelse fanns inte dokumenterat.
- 6 av 18 tandläkarkliniker desinficerade inte amalgamavskiljaren vid vasken alls, eller har använt sig av ineffektivt desinfektionsmedel.
- 5 av 18 tandläkarkliniker saknade säkerhetsdatablad för de kemikalier som användes i verksamheten.
- 4 av 18 tandläkarkliniker saknade amalgamavskiljare vid vasken, varav tre av dessa var större kliniker.
- 4 av 18 tandläkarkliniker saknade avfallsjournal över uppkommet farligt avfall.
- 3 av 18 tandläkarkliniker har transporterat farligt avfall, trots att anmälan till länsstyrelsen att transportera vissa slag av farligt avfall inte gjorts.

- 1 av 18 tandläkarkliniker hade brister i förvaringen av farligt avfall. Avfallet förvarades inte i täta emballage och var inte märkt som Farligt avfall.
- 1 av 18 tandläkarkliniker kommer att utföra en sanering av avloppssystemet på grund av byte till nya lokaler.
- Några tandläkarkliniker hade inte varningsetiketter som påvisar att det kan innehålla kvicksilver i exempelvis avloppsledningar och vaskavskiljare. Miljö & Hälsoskydd hade med sig klisteretiketter och dessa monterades under själva inspektionen.

Uppföljning

Miljö & Hälsoskydd har kunnat avsluta flertalet ärenden då tandläkarklinikerna strax efter inspektionen vidtagit de åtgärder som krävts i inspektionsrapporten. Vid mindre anmärkningar har Miljö & Hälsoskydd inte krävt en uppföljning före nästa ordinarie tillsynsbesök.

Större åtgärder, exempelvis sanering av avloppsrör eller installation av vaskavskiljare, kommer att följas upp under hösten 2010 efter överenskommen tidsangivelse.

Slutsats

Tillsynsprojektet har höjt kunskapsnivån hos tandläkarklinikerna. Tack vare utskicket före inspektionerna var en stor del av arbetet med att upptäcka brister redan gjort när Miljö & Hälsoskydd kom ut, vilket gjorde att handläggningstiden blev effektivare. Vissa kliniker fick checklistan före tillsynsbesöket och var väl förberedda på vad som skulle kontrolleras under själva inspektionen. Flera kliniker arbetar fortlöpande med miljö- och kvalitetsarbete och har ett gediget miljöarbete.

Förvaltningen har inspekterat 18 tandläkarkliniker i kommunen och använt sig av samma checklista och be-

dömningskriterier, vilket har resulterat till en likartad bedömning. En av tandläkarklinikerna har haft bortrest ansvarig personal under projektets tid och därför har kliniken inte hunnit kontrolleras. Förvaltningen kommer att inspektera kliniken efter sommaren 2010.

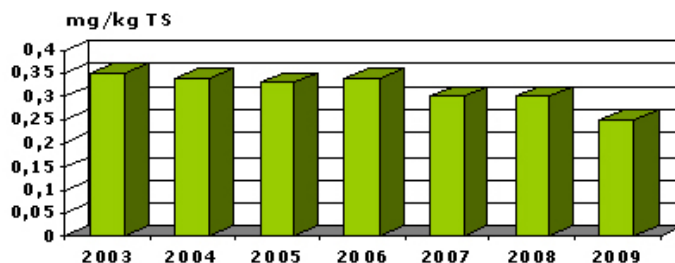
Kunskapen om att amalgam/kvicksilver är en miljögift har varierat hos verksamhetsutövarna. Det har även saknats en viss förståelse av att små mängder amalgam kan medföra stor skada när det kommer ut i miljön. Hos några större kliniker i kommunen har det inte funnits en avskiljare vid vasken och krav på installation har ställts. I Göteborgs Stad minskade halterna kvicksilver i rötslammet med 40 procent efter att alla kliniker installerat vaskavskiljare.

Det har även förekommit att amalgamavskiljaren inte har underhållits på rätt sätt, vilket kan ge driftstörningar och försämrade amalgamavskiljning. Även avsaknad av desinfektionsmedel till amalgamavskiljaren har uppmärksamats och detta kan i sin tur ge tillväxt av bakterier och driftstörningar. Bakterieflockar lyfter amalgampartiklar, så att de inte sedimenterar utan rinner rakt ut i avloppsvattenet.

För att kunna kontrollera att amalgamavskiljaren uppfyller det krav på avskiljningen som finns, så kan det vara aktuellt för Miljö & Hälsoskydd att i framtiden kräva att tandläkarkliniken ska utföra en årlig kvicksilveranalys på utgående avloppsvatten efter avskiljaren.

Vid nedläggning av en tandläkarklinik ska en sanering utföras av avloppssystemet. I samband med tillsynsprojektet har en tandläkarklinik som ska byta lokaler uppmärksamats. Sanering kommer att ske under hösten 2010.

Erfarenheter från saneringen av avloppsrör efter tandläkarkliniker visar att stora mängder amalgamslam kan finnas i gamla rörledningar. När Folktandvården i Fjärås flyttade till nya lokaler sanerades avloppsrören. Totalt uppmättes 1047 gram kvicksilver. ●

På Hammargårds reningsverk uppmäts halten kvicksilver i vatten och slam årligen. I diagrammet redovisas kvicksilverhalten i slam 2003-2009.